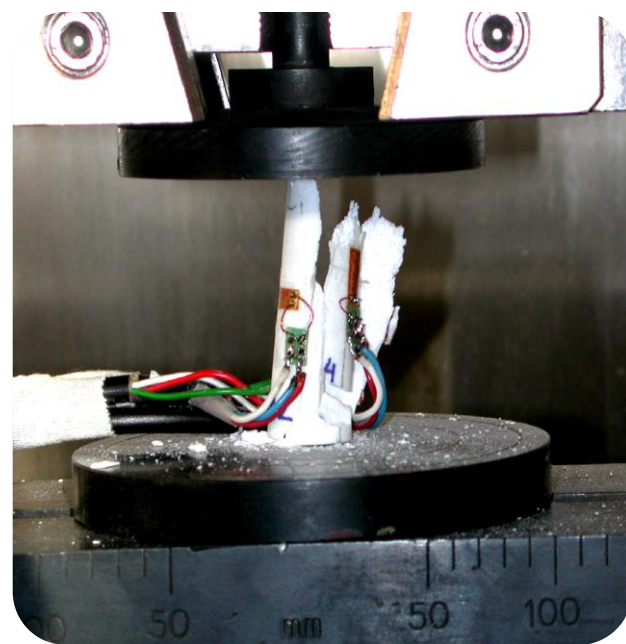

WYTRZYMAŁOŚĆ MATERIAŁÓW - CZ. I

PLAN WYKŁADU

- Wprowadzenie
- Klasyfikacja elementów konstrukcyjnych
- Rodzaje sił w wytrzymałości materiałów
- Proste stany obciążenia
- Przemieszczenie, odkształcenie a naprężenie
- Literatura

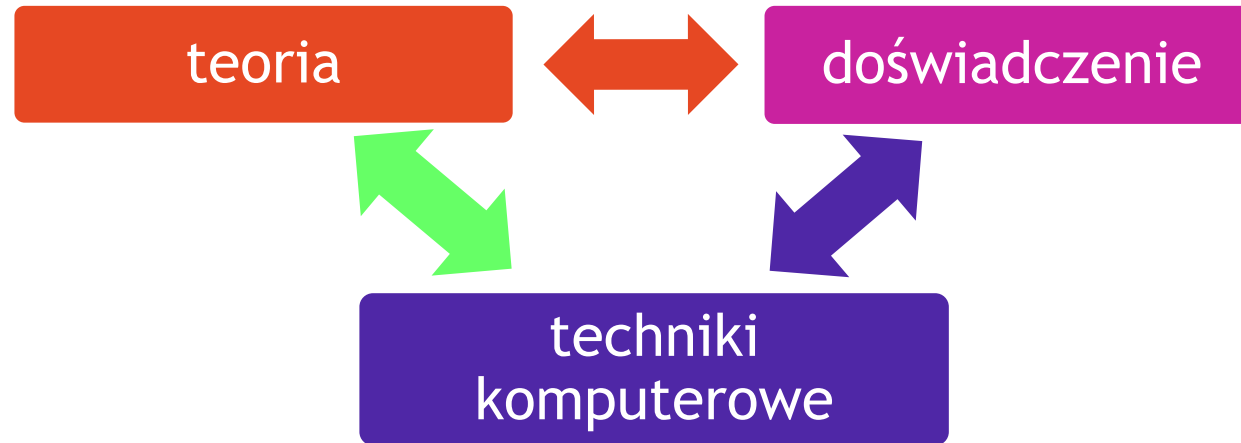
WPROWADZENIE

Wytrzymałość materiałów jest:

- działem mechaniki (stosowanej) ciał odkształcalnych, a podstawy teoretyczne czerpie z mechaniki ośrodków ciągłych, teorii sprężystości i teorii plastyczności,
- nauką, która uwzględniając zdolność ciał stałych do odkształceń zajmuje się przede wszystkim badaniem i ustalaniem zależności odkształceń od sił zewnętrznych działających na dane ciało,
- nauką o trwałości spotykanych w praktyce typowych elementów konstrukcji, poddanych działaniu obciążenia zewnętrznego (sił lub momentów)

WPROWADZENIE

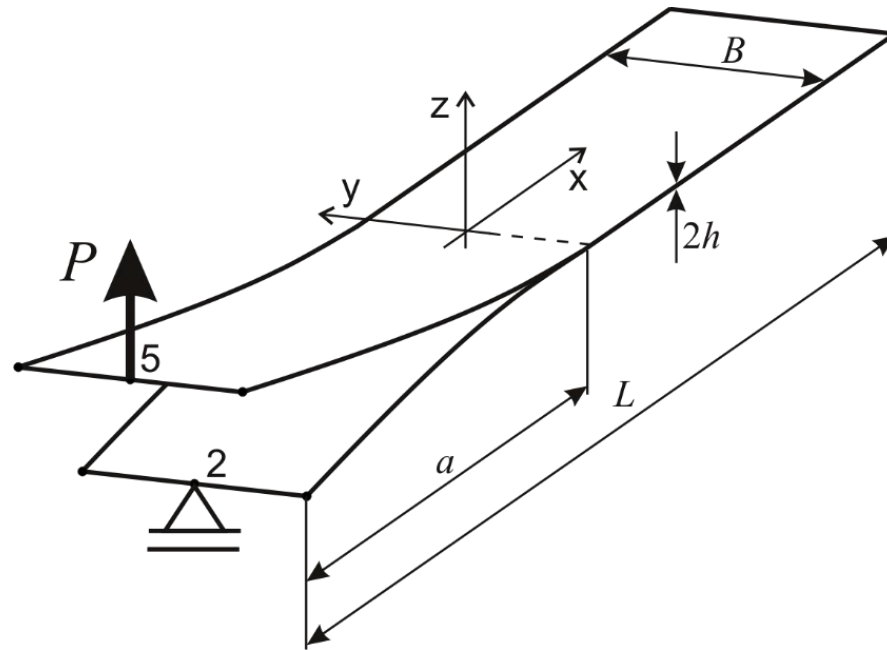

Przedmiotem wytrzymałości materiałów są obliczenia teoretyczne (głównie-zastosowanie zasad statyki) i badania doświadczalne procesów odkształcania i niszczenia ciał pod wpływem różnorodnych obciążeń (sił); obecnie szerokie zastosowanie mają metody komputerowe, komplementarne w stosunku do badań doświadczalnych, pozwalające na automatyzację obliczeń.

WPROWADZENIE

Zadania wytrzymałości materiałów to:

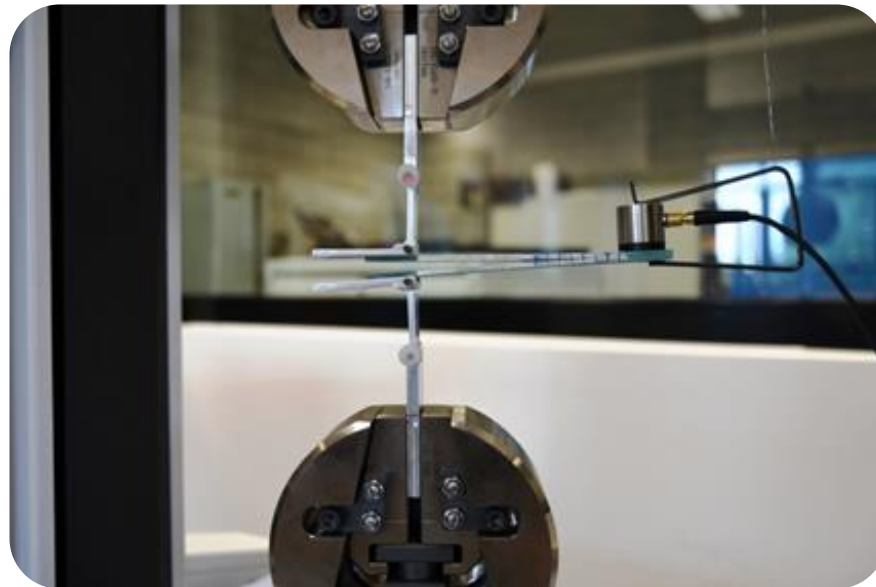
- poznanie skutków działania obciążeń w konkretnych warunkach zamocowania i obciążenia rozpatrywanej części
- poznanie zdolności materiałów do przenoszenia różnych obciążeń oraz sprawdzenie wypracowanych metod obliczeniowych

WPROWADZENIE

Wytrzymałość materiałów umożliwia ocenę pewności pracy danej części lub całego ustroju i wypracowuje metody obliczeniowe oceny ich trwałości i niezawodności poprzez sprawdzenie trzech warunków:

- warunku wytrzymałości (obciążenia dopuszczalne),
- warunku sztywności (odkształcenia dopuszczalne),
- warunku stateczności (dopuszczalne zmiany kształtu)

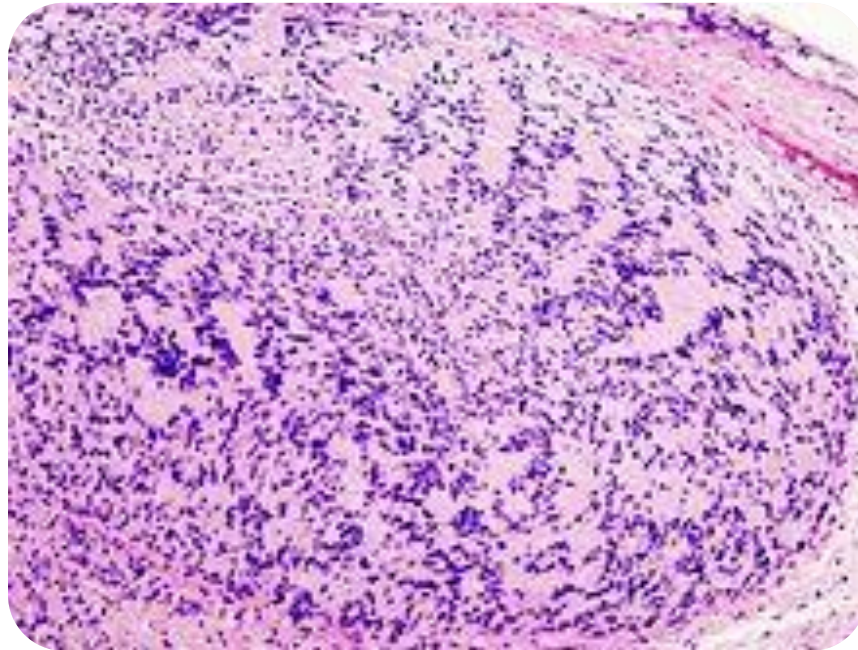

WPROWADZENIE

Założenie o jednorodności materiału implikuje jego ciągłość, co pozwala zastosować metody analizy matematycznej (różniczkowanie i całkowanie)

Często spotykane są też założenia o:

- ✓ doskonałej sprężystości materiału,
- ✓ izotropowości materiału

WPROWADZENIE

Uproszczenia dotyczą właściwości materiału i opisu kształtu ciała, a także sposobu działania obciążenia; mają one na celu uzyskanie tzw. **schematu obliczeniowego**, w którym zachowane zostaną tylko najważniejsze cechy obiektu rzeczywistego

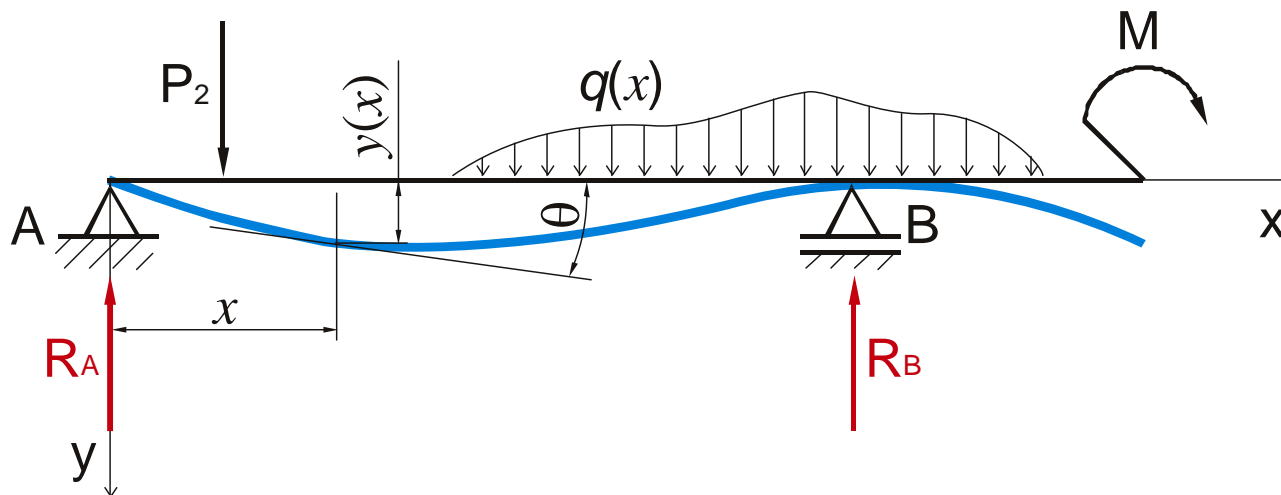

WPROWADZENIE

W wielu statycznych zagadnieniach wytrzymałości materiałów przyjmuje się, że:

- siły zewnętrzne narastają od zera do maksimum w sposób ciągły i powolny,
- poszczególne oddziaływania są wzajemnie niezależne (umożliwia to stosowanie zasady superpozycji),
- w zakresie małych odkształceń elementy są liniowo sprężyste,
- obowiązuje zasada zeszywnienia, tzn. nie uwzględnia się przemieszczeń punktów przyłożenia sił,

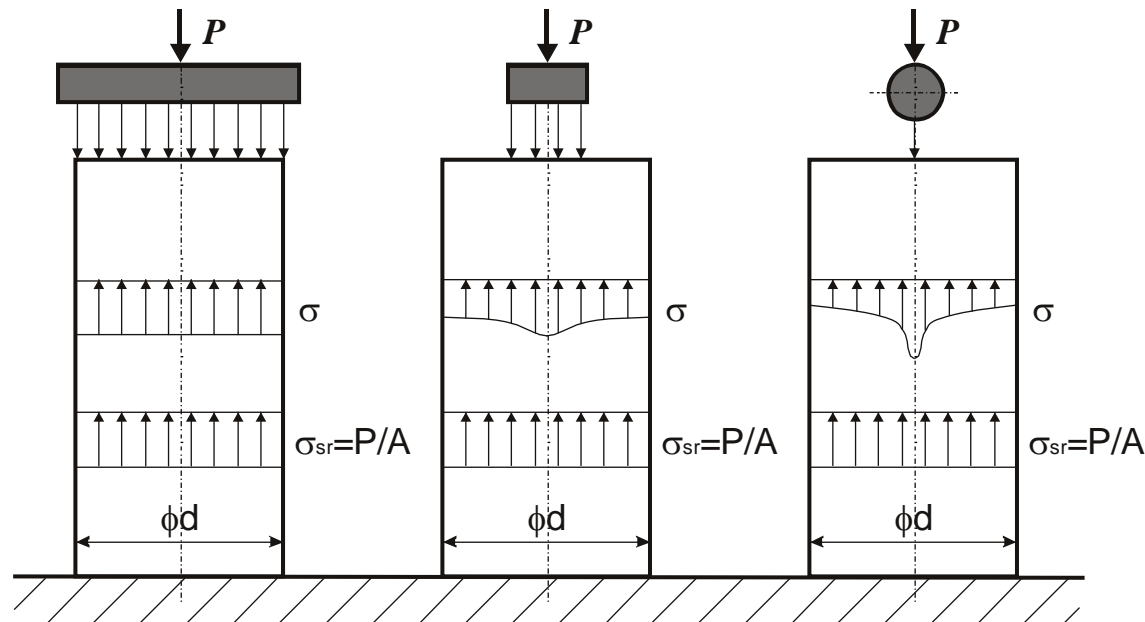

WPROWADZENIE

W wielu statycznych zagadnieniach wytrzymałości materiałów przyjmuje się, że:

- odkształcenia zanikają po usunięciu obciążenia (doskonała sprężystość),
- poprzeczne przekroje prętów (początkowo płaskie) pozostają płaskie po obciążeniu (**hipoteza Bernoulliego**),
- sposób przyłożenia obciążenia ma wpływ na rozkład naprężeń tylko w niewielkim obszarze (**zasada Barré de Saint-Venanta**)

Elementy konstrukcyjne

Pręty

Ustroje
powierzchniowe
(cienkościenne)

Bryły
(masywy)

KLASYFIKACJA ELEMENTÓW KONSTRUKCYJNYCH

Pręty= części o jednym wymiarze (długość)
znacznie większym od dwóch pozostałych i osi
prostej lub krzywoliniowej

słup

wieszak

łuk

ciągno

sprężyna

belka

KLASYFIKACJA ELEMENTÓW KONSTRUKCYJNYCH

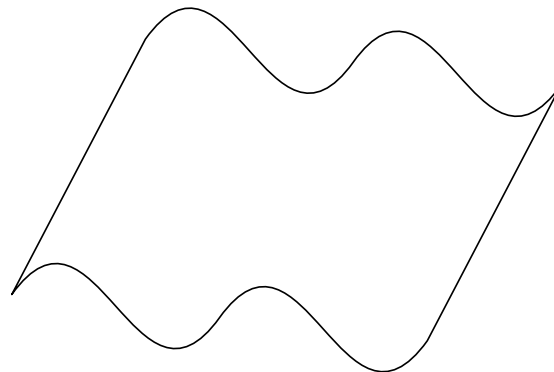

Ustroje powierzchniowe (cienkościenne) - elementy o jednym wymiarze (grubość) znacznie mniejszym od dwóch pozostałych i powierzchni środkowej płaskiej lub zakrzywionej

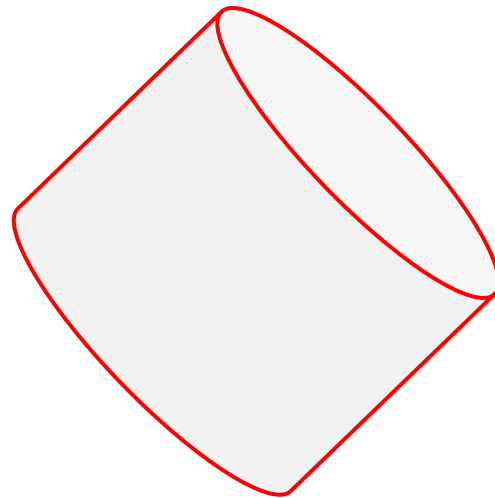
tarcza

płyta

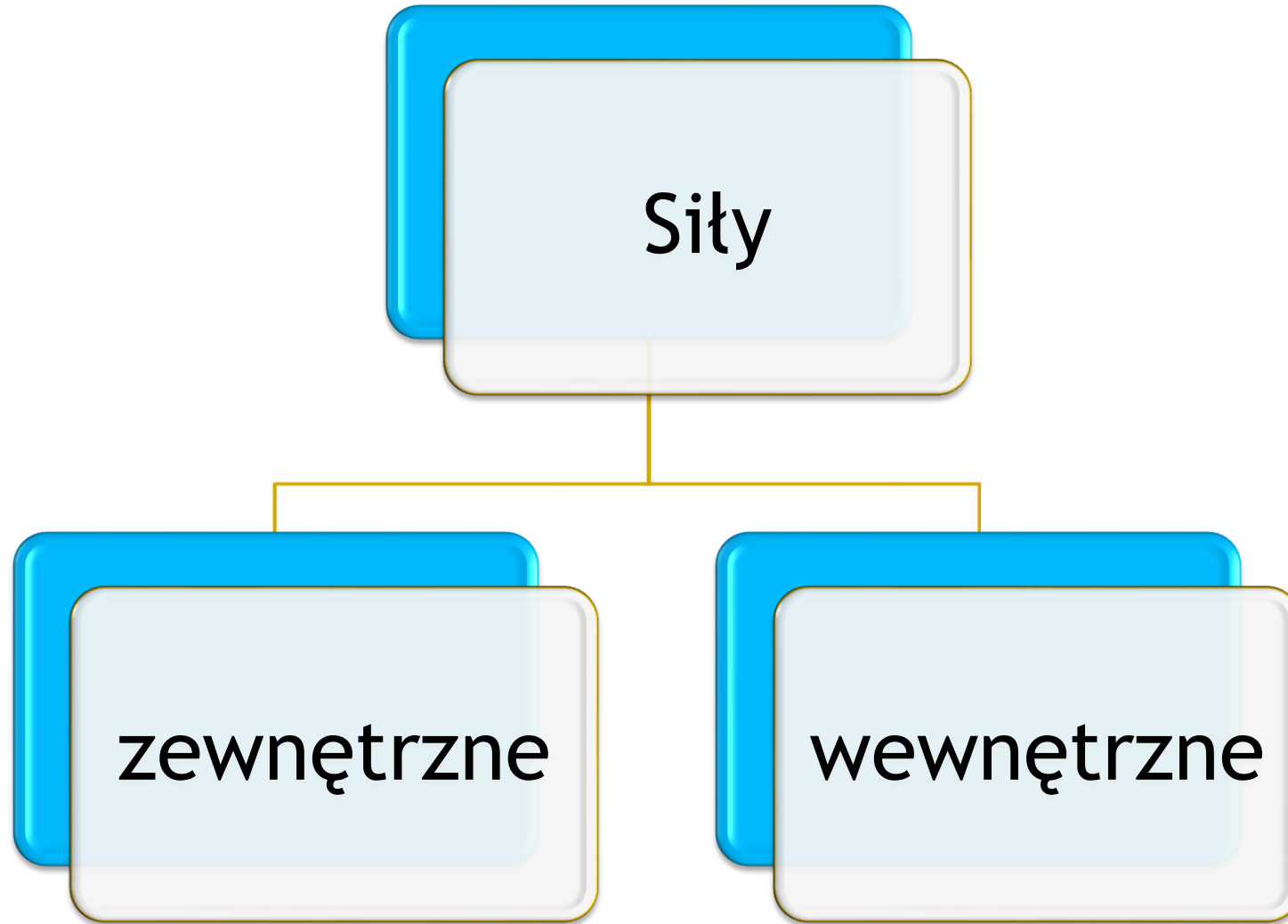
powłoka

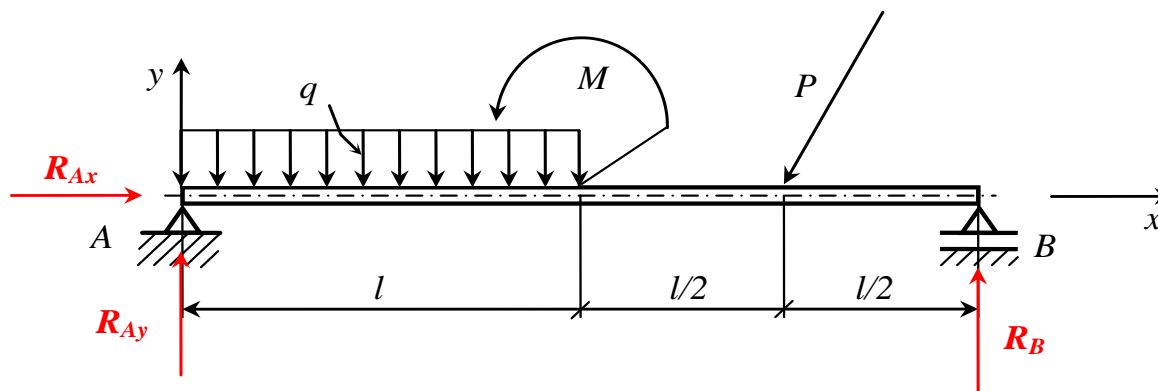
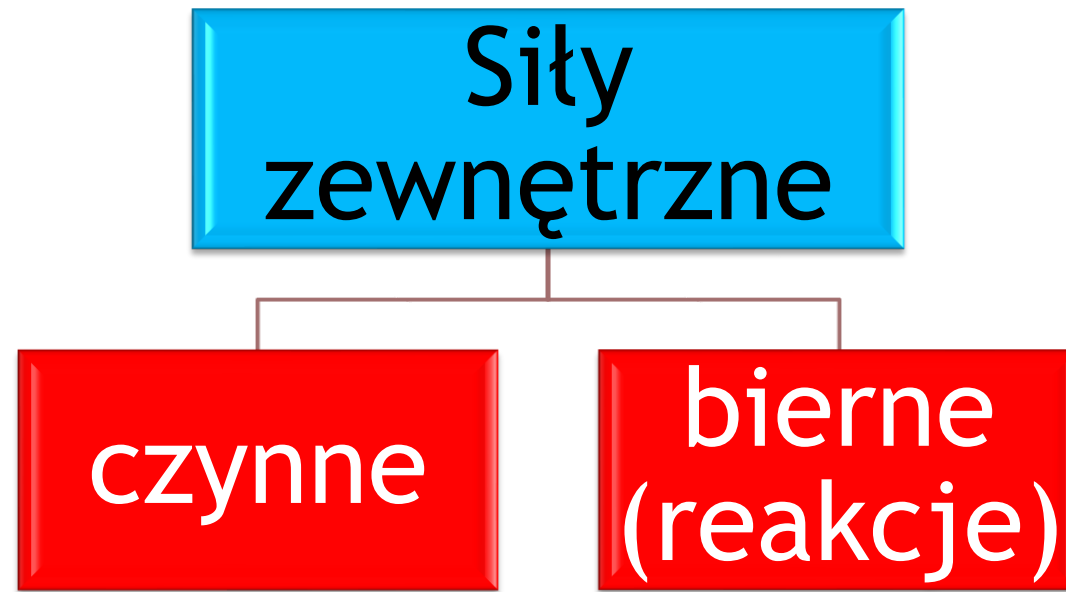
Bryły (masywy) - części posiadające wszystkie wymiary tego samego rzędu wielkości

RODZAJE SIŁ W WYTRZYMAŁOŚCI MATERIAŁÓW

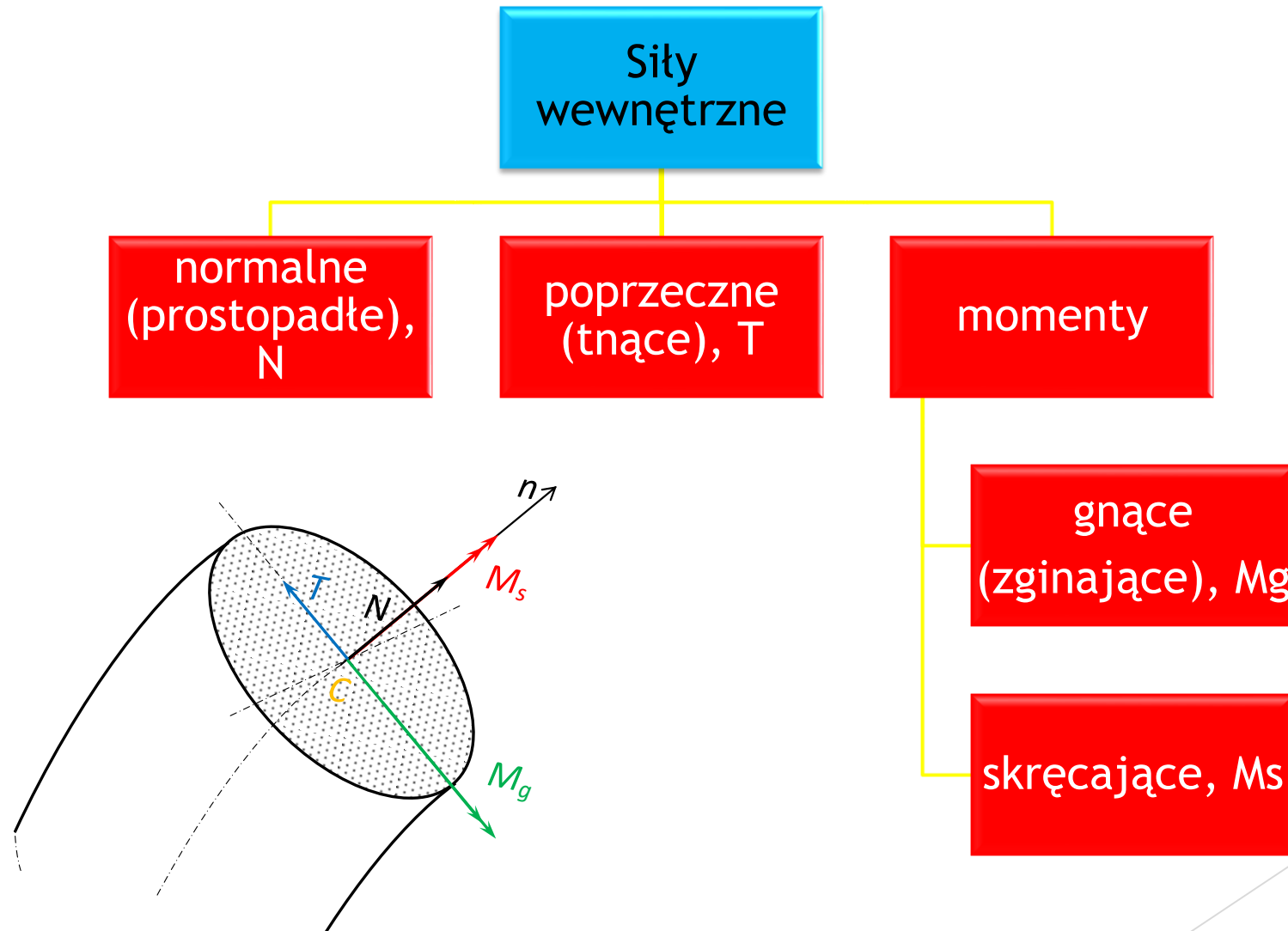

RODZAJE SIŁ W WYTRZYMAŁOŚCI MATERIAŁÓW

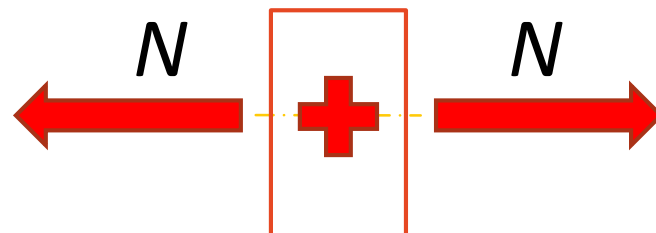

RODZAJE SIŁ W WYTRZYMAŁOŚCI MATERIAŁÓW

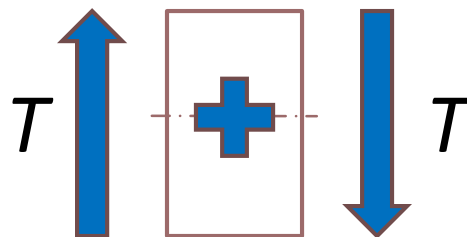

RODZAJE SIŁ W WYTRZYMAŁOŚCI MATERIAŁÓW

Siłą (wewnętrzną) **normalną** (N) w danym przekroju elementu (pręta) nazywa się sumę rzutów wszystkich sił działających po jednej stronie przekroju na kierunku normalny do tego przekroju

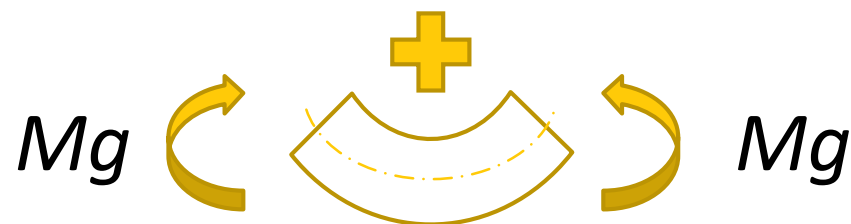

Siłą tnącą (poprzeczną) (T) w danym przekroju elementu (belki) nazywa się sumę rzutów wszystkich sił działających po jednej stronie przekroju na kierunku styczny do tego przekroju

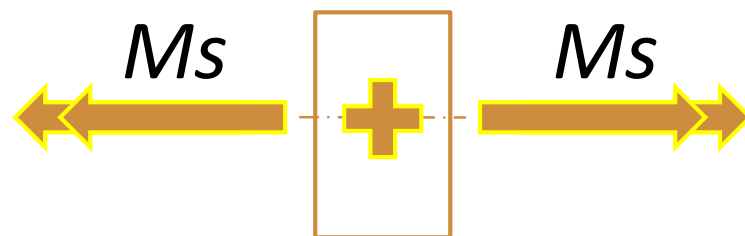

RODZAJE SIŁ W WYTRZYMAŁOŚCI MATERIAŁÓW

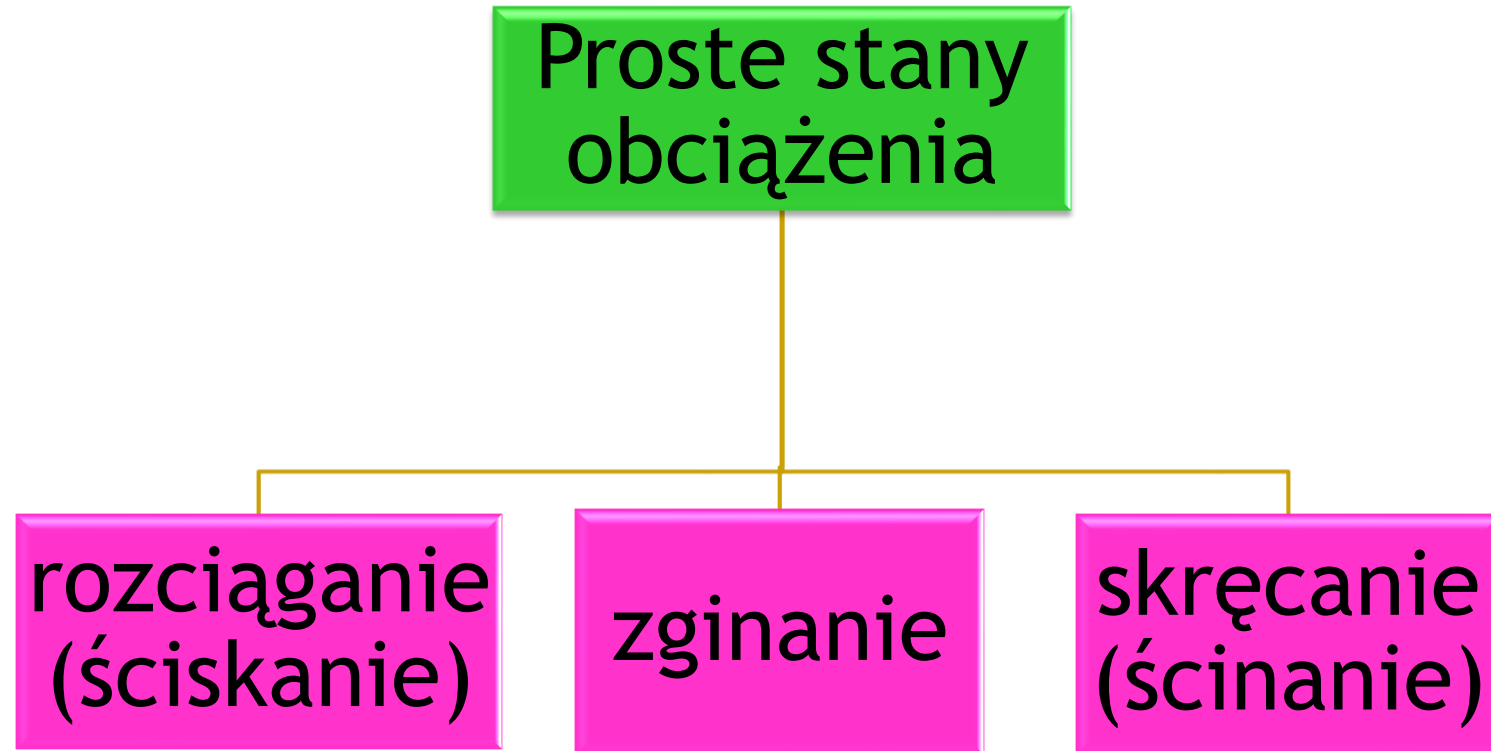
Momentem gnącym w danym przekroju poprzecznym elementu (belki) nazywa się składową styczną wektora momentu wszystkich sił działających po jednej stronie tego przekroju, względem jego środka geometrycznego

Momentem skręcającym w danym przekroju poprzecznym elementu (wału) nazywa się składową normalną wektora momentu wszystkich sił działających po jednej stronie tego przekroju, względem jego środka geometrycznego

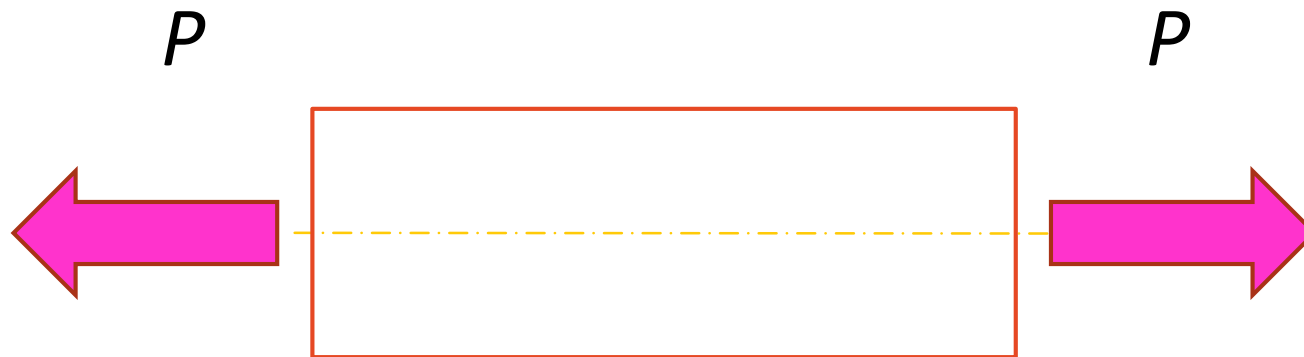
PROSTE STANY OBCIĄŻENIA

PROSTE STANY OBCIĄŻENIA

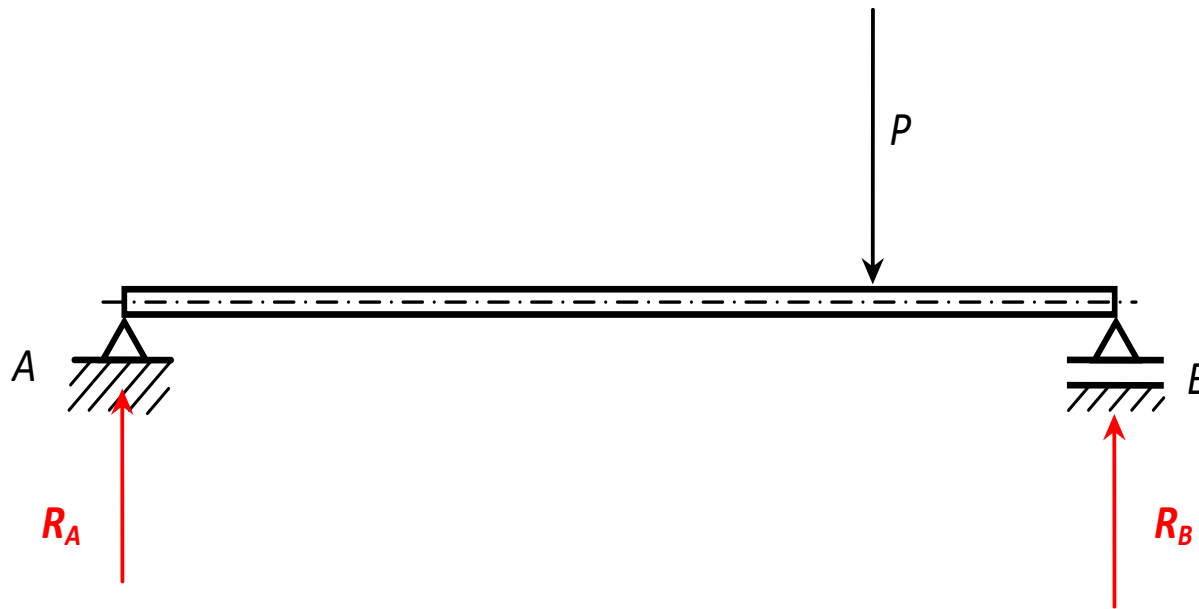
(proste) rozciąganie lub ściskanie pręta powodują dwie siły równe co do wartości, przeciwnie zwrócone, działające wzdłuż osi (linii środkowej) pręta

PROSTE STANY OBCIĄŻENIA

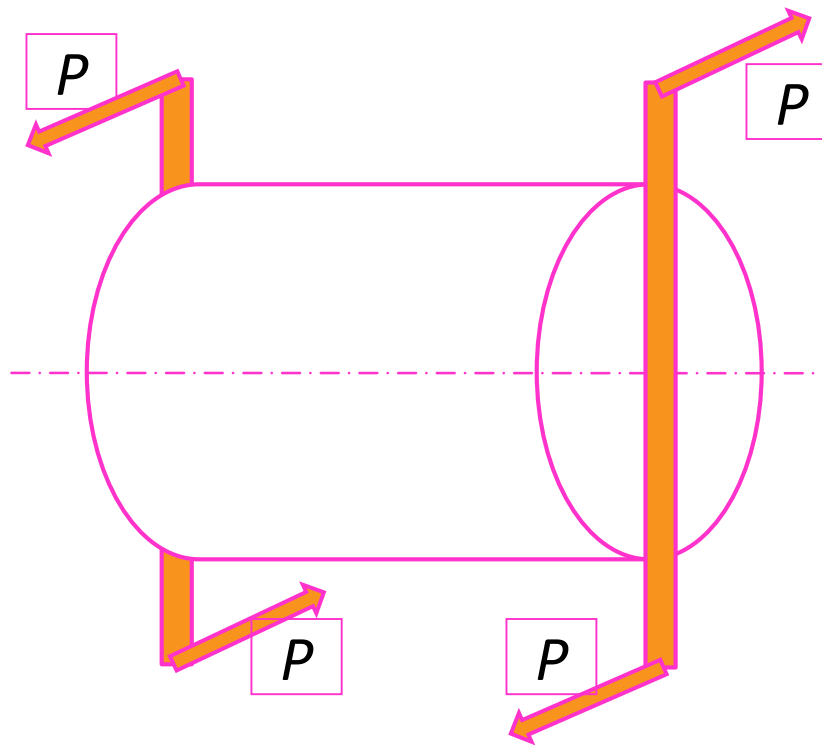
(proste) zginanie pręta wywołują siły zewnętrzne, działające prostopadłe do osi pręta, których linie działania nie pokrywają się i które leżą w jednej i tej samej płaszczyźnie z osią pręta

PROSTE STANY OBCIĄŻENIA

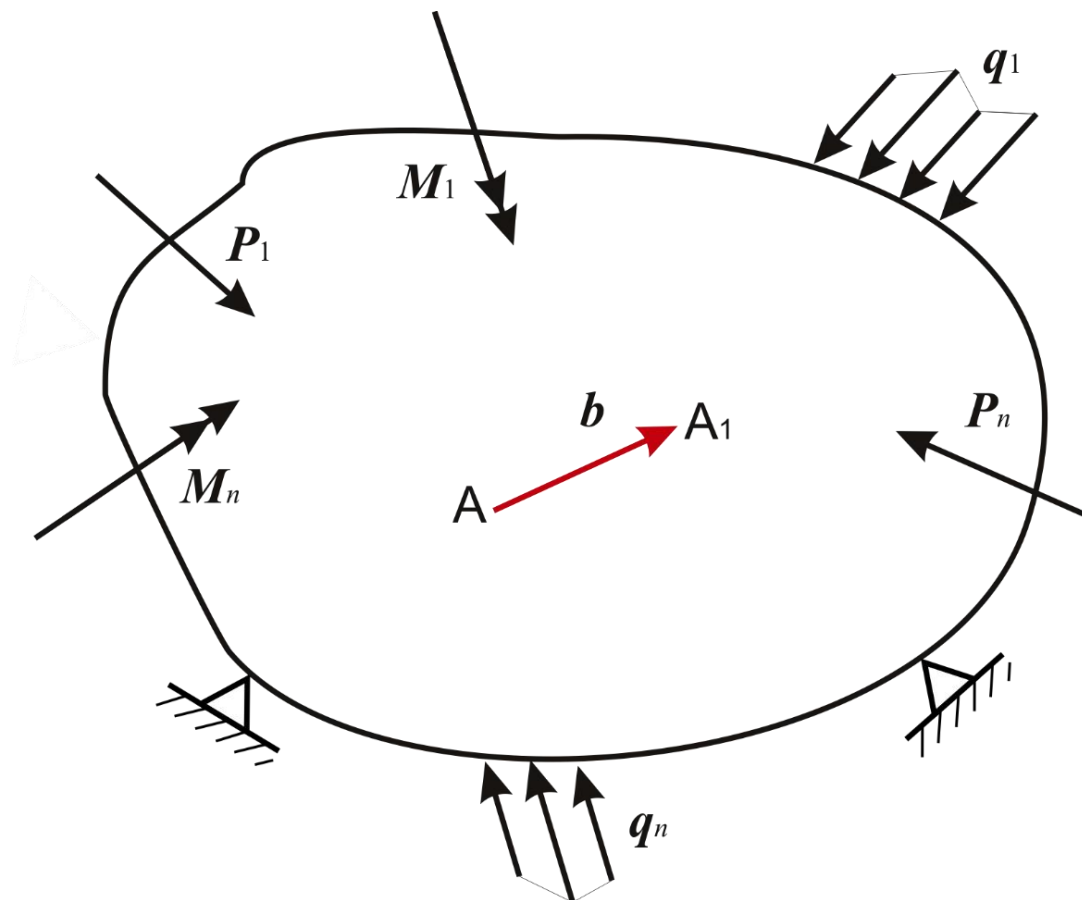

(proste) skręcanie powodują dwie pary sił działające w dwu różnych płaszczyznach prostopadłych do osi pręta

PRZEMIESZCZENIE, ODKSZTAŁCENIE A NAPRĘŻENIE

Przemieszczeniem (**b**) punktu materialnego A ciała sprężystego nazywa się **wektor**, którego początkiem jest ten punkt w stanie pierwotnym ciała, a końcem punkt A_1 , określający nowe położenie punktu A (po zmianie stanu ciała)

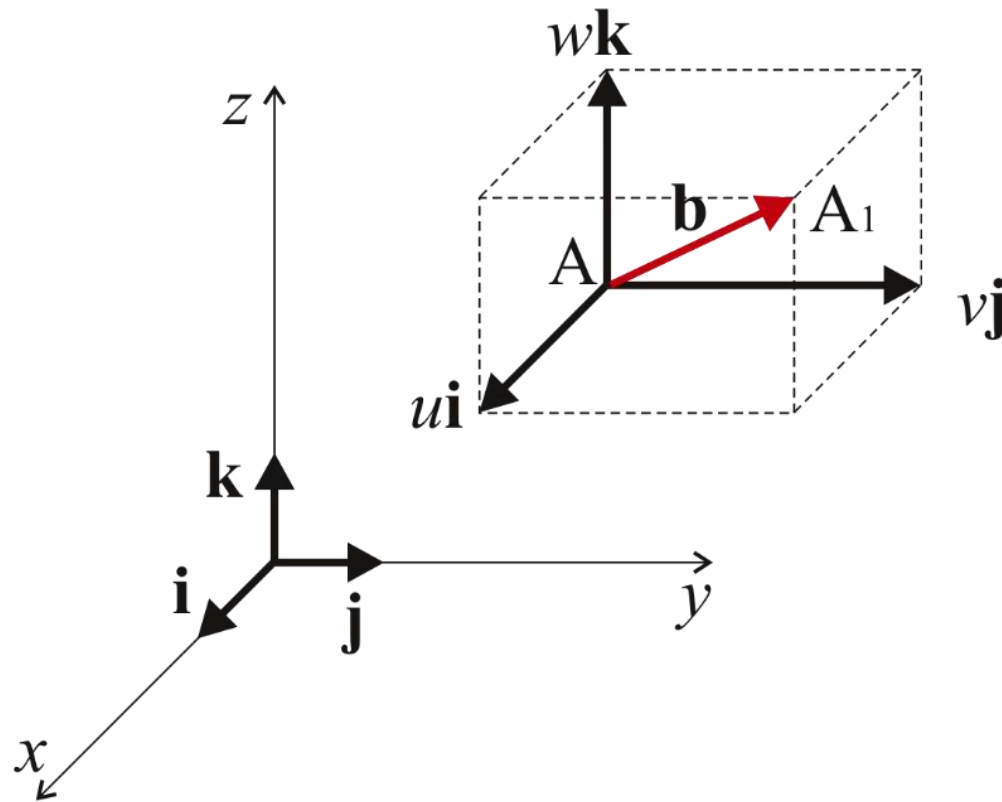
$$\mathbf{b} = \overline{AA_1}$$

PRZEMIESZCZENIE, ODKSZTAŁCENIE A NAPRĘŻENIE

W prostokątnym układzie współrzędnych x, y, z , wartości **składowych wektora przemieszczenia $\mathbf{b}$** punktu A oznacza się na ogół symbolami – odpowiednio - u, v, w ;

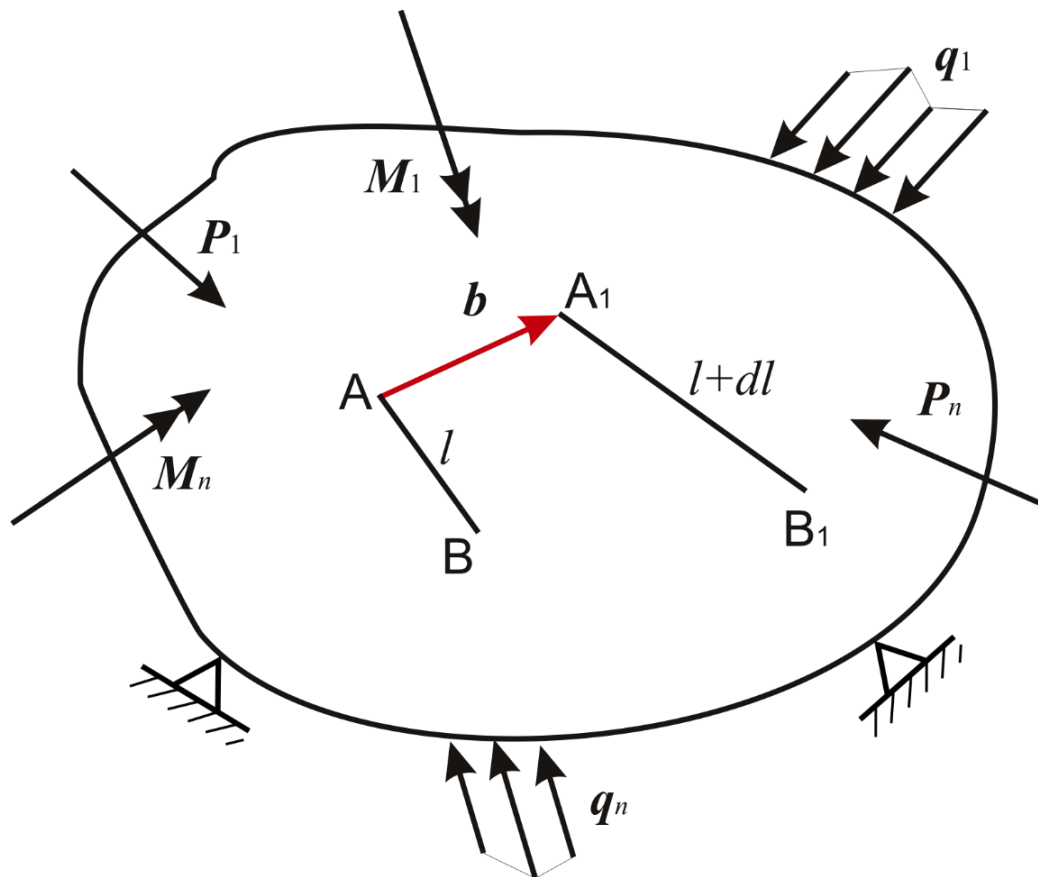
Wprowadzając **wersory $\mathbf{i}, \mathbf{j}, \mathbf{k}$** osi układu odniesienia można zapisać wektor przemieszczenia $\mathbf{b}$ jako:

$$\mathbf{b} = u\mathbf{i} + v\mathbf{j} + w\mathbf{k}$$

PRZEMIESZCZENIE, ODKSZTAŁCENIE A NAPRĘŻENIE

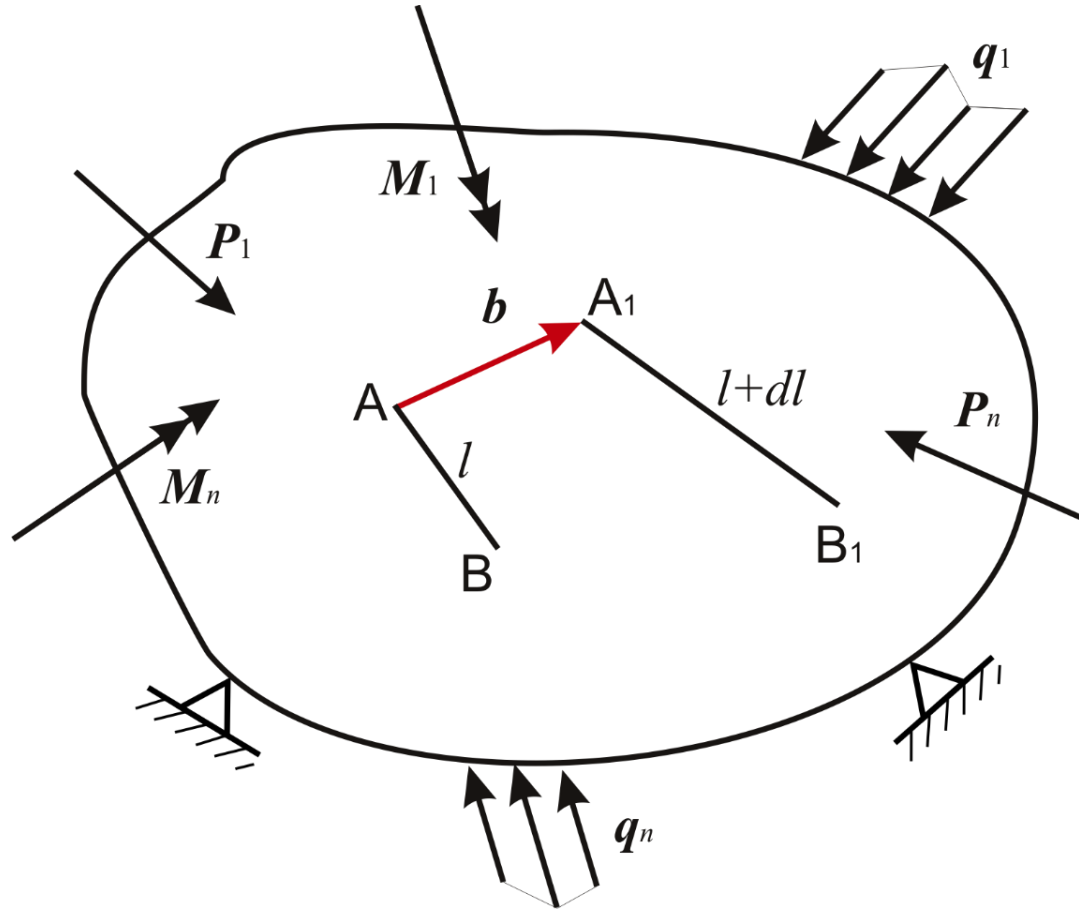
Liniowym odkształceniem względnym (ε) ciała materialnego w punkcie A w kierunku AB nazywa się granicę do której dąży stosunek długości $|A_1B_1|$ odcinka AB , zmienionej działaniem sił zewnętrznych, do jego długości pierwotnej $|AB|$, gdy długość tegoż odcinka dąży do zera, tzn. gdy punkt B jest bardzo blisko punktu A

$$\varepsilon = \lim_{|AB| \rightarrow 0} \frac{|A_1B_1|}{|AB|} = \lim_{l \rightarrow 0} \frac{\Delta l}{l}$$

PRZEMIESZCZENIE, ODKSZTAŁCENIE A NAPRĘŻENIE

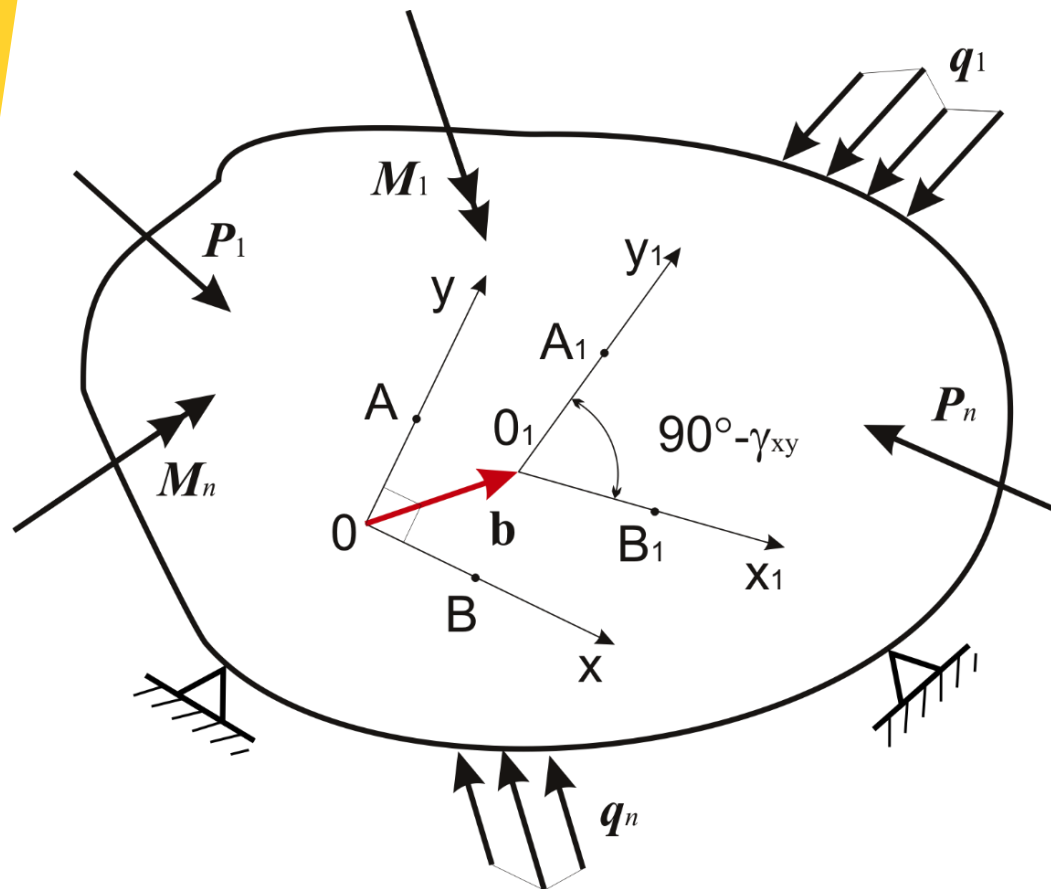
Średnim (liniowym) odkształceniem względnym (ε_{sr}) ciała materialnego w kierunku AB nazywa się iloraz przyrostu długości odcinka AB do jego długości pierwotnej:

$$\varepsilon_{sr} = \frac{\Delta l}{l}$$

PRZEMIESZCZENIE, ODKSZTAŁCENIE A NAPRĘŻENIE

Odkształceniem postaciowym lub kątem odkształcenia postaciowego (γ [rad]) ciała materialnego w punkcie 0 nazywa się granicę, do której dąży zmiana kąta pomiędzy początkowo prostokątnymi odcinkami przecinającymi się w punkcie 0, gdy długości tych odcinków dążą do zera

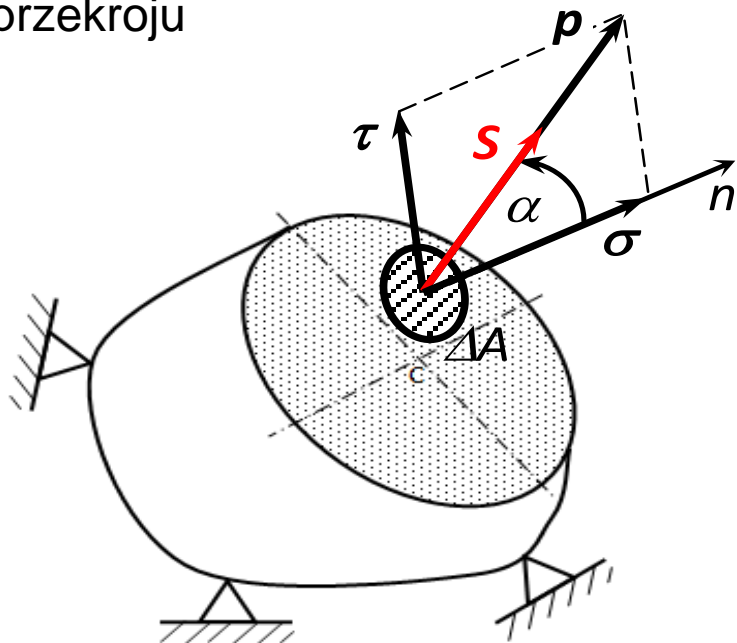
$$\gamma_{xy} = \lim_{\substack{|OA| \rightarrow 0 \\ |OB| \rightarrow 0}} (\angle AOB - \angle A_1O_1B_1)$$

PRZEMIESZCZENIE, ODKSZTAŁCENIE A NAPRĘŻENIE

Naprężeniem (p) nazywa się iloraz nieskończenie małej wypadkowej siły spójności dS przez nieskończenie małe pole rozważanego przekroju dA :

$$\mathbf{p} = \lim_{\Delta A \rightarrow 0} \frac{\Delta S}{\Delta A} = \frac{dS}{dA}$$

Siła S nie musi być prostopadła do przekroju A i może zmieniać się po polu tego przekroju

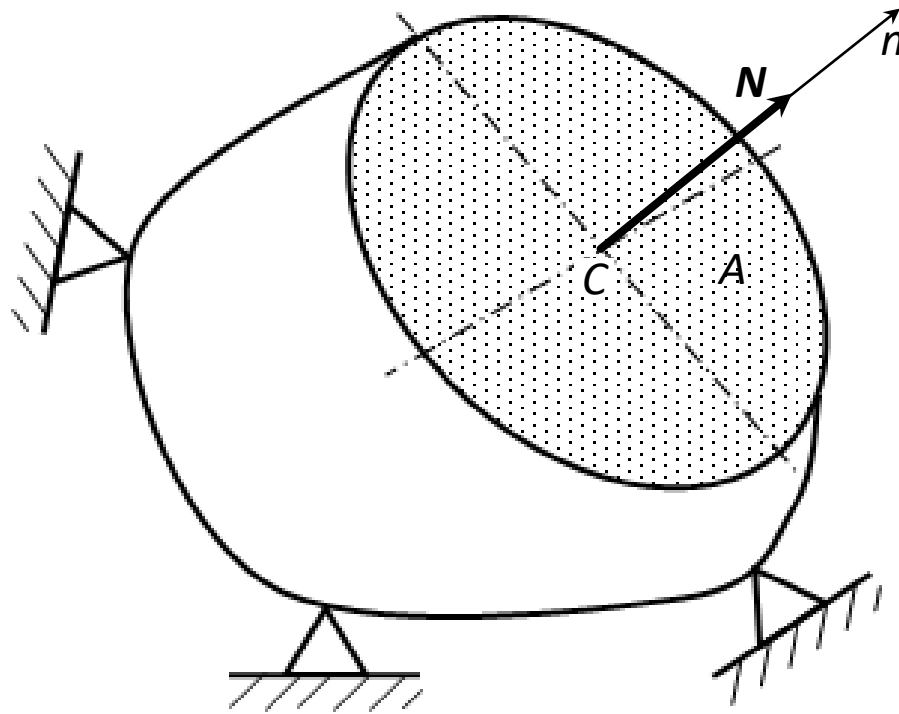

$$\sigma = p \cos \alpha, \tau = p \sin \alpha$$

PRZEMIESZCZENIE, ODKSZTAŁCENIE A NAPRĘŻENIE

Średnim naprężeniem normalnym (σ_{sr}) w danym przekroju ciała nazywa się iloraz siły normalnej N w tym przekroju przez pole jego powierzchni A :

$$\sigma_{sr} = \frac{N}{A}$$

Jednostki naprężenia:

$$[\text{Pa} = \frac{\text{N}}{\text{m}^2}, \quad \text{MPa} = \frac{\text{N}}{\text{mm}^2}, \quad 10\text{MPa} = \frac{\text{kN}}{\text{cm}^2}]$$

LITERATURA

- ✓ (R. Kurowski, M.E. Niezgodziński: „Wytrzymałość materiałów”, PWN, Warszawa 1966)
- ✓ M.E. Niezgodziński, T. Niezgodziński: „Wytrzymałość materiałów”, PWN, Warszawa, 1998
- ✓ Z. Brzoska: „Wytrzymałość materiałów”, PWN, Warszawa, 1983
- ✓ M.E. Niezgodziński, T. Niezgodziński: „Zadania z wytrzymałość materiałów”, WNT, Warszawa, 2002
- ✓ M. Banasiak, K. Grossman, M. Trombski: „Zbiór zadań z wytrzymałości materiałów”, PWN, Warszawa, 1998.
- ✓ C. Komorzycki, A. Teter: „Podstawy statyki i wytrzymałości materiałów”, Wydawnictwo Politechniki Lubelskiej, Lublin, 2000.
- ✓ J. Misiak: „Mechanika techniczna – t. 1: Statyka i wytrzymałość materiałów”, WNT, Warszawa, 2003

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ !!!

WYTRZYMAŁOŚĆ MATERIAŁÓW - cz. I

POLITECHNIKA LUBELSKA
Katedra Mechaniki Stosowanej
dr hab. inż. Sylwester Samborski, prof. PL

Projekt „Politechnika Lubelska - Regionalna Inicjatywa Doskonałości”
- finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Ministerstwo
Nauki
i Szkolnictwa
Wyższego

